

Ks. Sebastian Śmiałek – Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-1623-7726>

E-mail: sebastiansmialek@student.kul.pl

MARYJA MATKĄ PIĘKNEJ MIŁOŚCI W ŚWIETLE FORMULARZA MSZALNEGO NAJŚWIĘTSZA MARYJA PANNA MATKA PIĘKNEJ MIŁOŚCI

Mary our Lady of Beautiful Love in the light of the Mass
form the Blessed Virgin Mary Our Lady of Beautiful Love

Abstrakt

Zarówno u ojców Kościoła, jak i w pobożności ludowej od samego początku można było dostrzec osobę Maryi jako wzór piękna i miłości. Piękno Maryi wyraża się w Jej świętości („pełna łaski”) oraz miłości do Boga i wszystkich ludzi. Kościół odnosi się do tego zagadnienia w liturgii, kiedy w formularzu Mszy o Najświętszej Maryi Pannie Matce Pięknej Miłości oddaje cześć Matce Bożej, podziwiając Jej duchowe piękno.

Słowa kluczowe: Matka Pięknej Miłości, liturgika, mariologia

Abstract

Both in the fathers of the Church and in popular piety from the very beginning, the person of Mary could be seen as a model of beauty and love. Mary's beauty is expressed in her holiness (“full of grace”) and love for God and all people. The Church refers to this issue in the liturgy, when in the form of the Mass on the Blessed Virgin Mary, Our Lady of Beautiful Love, she worships the Mother of God, admiring her spiritual beauty.

Keywords: Our Lady of Beautiful Love, liturgy, mariology

Wstęp

W 1987 r. św. Jan Paweł II zatwierdził ogłoszony przez Kongregację Kultu Bożego *Zbiór Mszy o Najświętszej Maryi Pannie*. Miał on szczególnie uwzględniać te obchody maryjne, które „odznaczają się nauką, wyróżniają się bogatą treścią i w sposób właściwy przywodzą na pamięć wydarzenia zbawcze, dokonane przez Pana Boga w Najświętszej Dziewicy ze względu na tajemnicę Chrystusa i Kościoła”¹. Wśród licznych formularzy znalazł się również ten poświęcony Najświętszej Maryi Pannie Matce Pięknej Miłości. Umieszczony został w Sekcji II, która zawiera formularze „dla uczczenia wspomnienia Matki Pana pod wezwaniami wyrażającymi Jej współdziałanie w rozwoju duchowego życia wiernych”².

Celem niniejszego artykułu będzie próba zarysowania obrazu Maryi jako Matki Pięknej Miłości wydobytego z tekstów formularza Mszy o NMP Matce Pięknej Miłości. Cel ten będzie realizowany w trzech etapach. W pierwszym etapie zostaną zaprezentowane biblijne, patrystyczne i liturgiczne źródła, które stały u początku powstania tego formularza. W drugiej części ukazana będzie analiza liturgiczna tekstów o Matce Pięknej Miłości obecnych w *Zbiorze Mszy o Najświętszej Maryi Pannie*, a także w *Lekcjonarzu do Mszy o Najświętszej Maryi Pannie*. W ostatniej części zostanie przedstawiona teologiczna synteza formularza, z uwzględnieniem aspektów trynitarnego i mariologicznego.

1. Źródła formularza Mszy o NMP Matce Pięknej Miłości

Formularz Mszy o NMP Matce Pięknej Miłości niemal w całości opiera się na tekstach biblijnych³. Świadczy o tym nie tylko częstotliwość występowania w Biblii poszczególnych słów zawartych w modlitwach mszalnych, ale przede wszystkim kontekst, w jakim zostały one użyte. W przypadku antyfon wykorzystano dosłowne cytaty zarówno ze Starego (Jdt 11,21; Ps 45(44), 3; Pnp 6,10), jak i Nowego Testamentu (Łk 1,42). Natomiast budowa kolekty, modlitwy nad darami, prefacji oraz modlitwy po komunii w dużej mierze oparta jest na tekstach biblijnych z tychże ksiąg Pisma Świętego. Już od czasów starożytnych z wielką dbałością i starannością dobierano perykopy biblijne, aby wyrażały szczególnie przedmiot każdego wspomnienia liturgicznego. Wyraz tejże troski widać w *Zbiorze Mszy o NMP*, a także w *Lekcjonarzu do Mszy o NMP*⁴.

¹ *Wprowadzenie teologiczne i pastoralne*, w: *Zbiór Mszy o Najświętszej Maryi Pannie*, Poznań: Pallottinum 1998, s. 15 (dalej: ZMNP).

² Tamże, s. 23.

³ Zob. tamże, s. 152–155.

⁴ Por. *Wprowadzenie teologiczne i pastoralne*, w: tamże, s. 19; zob. *Lekcjonarz do Mszy o Najświętszej Maryi Pannie*, Poznań: Pallottinum 1998 (dalej: LMNP).

Tematyka maryjna budziła zainteresowanie ojców Kościoła niemal od samego początku chrześcijaństwa. Historia mariologii jasno potwierdza, że już epoka patrystyczna dała podwaliny pod rozwój kultu i pobożności maryjnej, co w rezultacie zaowocowało sformalizowaniem niektórych prawd przez Kościół i ujęciem ich w postaci dogmatów wiary. Wśród ojców Kościoła, którzy w szczególnie sposób akcentowali w swoich pismach „duchowe piękno” oraz „miłość” Maryi, możemy wymienić św. Efrema Syryjczyka oraz św. Ambrożego.

Św. Efrema, diakon syryjski, był inicjatorem mariologii poetyckiej. Głosił, że o pięknie Maryi stanowi przede wszystkim Jej świętość. Dał tego wyraz w swojej *Carmina Nisibena*: „Tylko Ty, Panie, i Twa Matka jesteście ponad wszystko piękni, bo nie ma na Tobie żadnej skazy i żadnej zmazy na Twej Matce”⁵. Natomiast św. Ambroży uważał, że u Maryi samo piękno cielesne było obrazem Jej prawej duszy. Dziewica „pełna łaski” jest piękna ze względu na Tego, który jest Twórcą Piękną. Te myśli zawarł w jednym ze swoich traktatów *O dziewictwie*, gdzie pisze m.in.:

O dziewico, wybrana spośród wielu, wybrana spośród ludu, której wrodzony wdzięk opromienia piękno łaski – przez co bardziej upodabniasz się do Kościoła – ty, kiedy jesteś nocą w twej alkowie, zawsze rozważaj o Chrystusie i zawsze, w każdej chwili, wyczekuj Jego powrotu. Taką chce cię mieć Chrystus, taką cię wybrał⁶.

Biskup Mediolanu nakazuje dziewicom upodobnienie się do Kościoła, którego szczególnym typem jest Maryja. Na opinię Ambrożego powołuje się *Konstytucja dogmatyczna o Kościele*, stwierdzając, iż Matka Boża jawi się jako pierwowzór Kościoła „w porządku wiary, miłości i doskonałego zjednoczenia z Chrystusem” oraz Ta, która „współdziałała w macierzyńskiej miłości w zrodzeniu i wychowaniu chrześcijan”⁷.

Formularz Mszy o NMP Matce Pięknej Miłości gromadzi w sobie szereg myśli i obrazów, przemodlonych i przemedytowanych do głębi przez owych świętych IV stulecia chrześcijaństwa. Maryja, według Efrema, jest „cała piękna”, jak dopowiada prefacja, „w swym poczęciu [...] w dziewiczym porodzeniu [...] w męce swojego Syna [...] w zmartwychwstaniu Chrystusa”⁸. Natomiast prośba i cel jednej z kolekt wskazują na „dojście do Boga, źródła wszelkiego piękna i sprawcy świętej miłości”⁹, o czym pisał już Ambroży. Modlitwa po

⁵ Efrema, *Carmina Nisibena*, w: J. Królikowski, *Maryja w pamięci Kościoła. Mariologia. Część I*, Tarnów: Biblos 2014, s. 35.

⁶ Ambroży, *O dziewictwie*, w: *Liturgia Godzin. Tom I*, Poznań: Pallottinum 2006, s. 1002.

⁷ KK, 63.

⁸ ZMNP, s. 154.

⁹ Tamże, s. 153.

komunii nakazuje wiernym „kroczyć nieustannie ścieżkami sprawiedliwości”¹⁰, by ten cel osiągnąć. I tutaj z pomocą przychodzą teksty Ambrożego, ukazujące Maryję – pierwowzór i matkę Kościoła. Bowiem, jak naucza Sobór, „Kościół jest powszechnym sakramentem zbawienia”, dzięki któremu wszyscy ludzie mogą dojść do Boga, Sprawcy wiecznego zbawienia¹¹.

Jednym ze źródeł liturgicznych omawianego formularza o NMP Matce Piękną Miłości jest *Missale Tridentinum* z 1962 r. W *Mszale Trydenckim* w sekcji „dla niektórych miejscowości” znajduje się formularz „Mszy o Najświętszej Maryi Pannie, Królowej Wszystkich Świętych i Matce Piękną Miłości”¹². Jako osobne wspomnienie liturgiczne widnieje pod datą 8 maja¹³ aż do czasu wprowadzenia w 1970 r. nowego *Mszalu Rzymskiego*.

Wśród źródeł formularza o NMP Matce Piękną Miłości warto również wspomnieć śpiewy (do dnia dzisiejszego używane podczas sprawowania kultu maryjnego), w których jeden z elementów jest wyraźnie wyeksponowany. Owym aspektem jest przymiot „cała piękna”, który jest głównym tematem pieśni *Tota pulchra es Maria – Cała piękna jesteś Maryjo*. Pojawia się on również w jednym z responsoriów *Godzinek o Niepokalanym Poczęciu Najświętszej Maryi Panny* (oryginalny tekst z XII w., przetłumaczony na język polski w wieku XVI)¹⁴.

Analiza źródeł, z których czerpie formularz Mszy o NMP Matce Piękną Miłości, jasno wskazuje, iż opiera się on na mariologii, która swoimi początkami sięga już czasów ojców Kościoła. Użyta w formularzu terminologia mariologiczna czerpie także z pojęć wyrosłych na gruncie maryjnej pobożności, a dopracowanych na Soborze Trydenckim oraz *Vaticanum II*.

2. Analiza liturgiczna formularza Mszy o NMP Matce Piękną Miłości

Wszystkie teksty formularza Mszy o Matce Piękną Miłości, tak euchologiczne, jak i biblijne, zawierają odniesienie do duchowego piękna, jakim cieszy się Matka Boska. Zarówno *Zbiór Mszy o Najświętszej Maryi Pannie*,

¹⁰ Tamże, s. 155.

¹¹ KK, 48.

¹² „Dalle messe «pro aliquibus locis» contenute in MRT, ove aveva questo titolo: «Beatae Mariae Reginae sanctorum omnium et Matris pulchrae dilectionis»”. A. Catella, *La „Collectio Missarum de Beata Maria Virgine” /Analisi della eucologia/*, „Rivista Liturgica” LXXV(1988), s. 82–111.

¹³ Zob. *Missale Romanum Tridentinum*, Roma 1962, s. 157 (dalej: MT).

¹⁴ Tekst polski obu śpiewów liturgicznych zob. J. Siedlecki, *Śpiewnik kościelny*, red. K. Mrowiec, M. Michalec, T. Sinka, Kraków: Wydawnictwo Instytutu Teologicznego Księży Misjonarzy 2011, s. 303–304 i 704–710.

jak i *Lekcjonarz do Mszy o Najświętszej Maryi Pannie* wskazują, na czym polega ów duchowy wdzięk Bogarodzicy.

2.1. Teksty liturgiczne w *Zbiorze Mszy o Najświętszej Maryi Pannie*

Antyfony na wejście

Łącznikiem obu modlitw¹⁵ jest piękno Maryi z wyraźnym podkreśleniem przymiotu „cała”, który wskazuje nie tylko na wygląd zewnętrzny, ale przede wszystkim na czystość duszy. Antyfony na wejście, posługując się tekstami biblijnymi (por. Pnp, 6,10; Łk, 1,42), zwracają uwagę również na szczególnie wybrane i „otoczenie chwałą” przez Chrystusa, czego dowodem jest cześć ludzi i aniołów („synowie Boży”, „błogosławiona między niewiastami”) względem Matki Najświętszej, a nawet podziw całego stworzenia („chwała gwiazdy zaranne”, „podziwiają słońce i księżyc”, „piękna jak księżyc, wybrana jak słońce”).

Kolekty

Zbiór Mszy o Najświętszej Maryi Pannie w formularzu o NMP Matce Pięknej Miłości zawiera trzy kolekty do wyboru¹⁶. Kolekty zwrócone są do

¹⁵ „Córki Syjonu wyjdźcie i patrzcie na swoją Królową, którą chwałą gwiazdy zaranne, której piękność podziwiają słońce i księżyc i wysławiają wszyscy synowie Boży” albo „Cała piękna i pełna wdzięku jesteś Córo Syjońska, piękna jak księżyc, wybrana jak słońce, błogosławiona między niewiastami” (ZMNP, s. 152).

¹⁶ „Boże, zgodnie z Twoim przedziwnym postanowieniem z dziewiczego łona Maryi wyszedł Oblubieniec Kościoła, Jezus Chrystus, najpiękniejszy z synów ludzkich, za wstawiennictwem chwalebnej Matki daj wszystkim ludom radość i pokój i oświeć nasze serca blaskiem swojej światłości. Przez naszego Pana Jezusa Chrystusa, Twojego Syna, który z Tobą żyje i króluje w jedności Ducha Świętego, Bóg, przez wszystkie wieki wieków” albo „Panie Boże, pokorna Dziewica Maryja, cała piękna, jaśnieje przed Twoim obliczem otoczona chwałą Syna i ozdobiona cnotami, spraw, abyśmy idąc jak Ona za tym, co prawdziwe i słuszne, doszli do Ciebie, źródła wszelkiego piękna i sprawcy świętej miłości. Przez naszego Pana Jezusa Chrystusa, Twojego Syna, który z Tobą żyje i króluje w jedności Ducha Świętego, Bóg, przez wszystkie wieki wieków” albo „Boże, nasz Ojczy, niech się wstawia za nami chwalebna Dziewica Maryja, która ubogacona darami Ducha Świętego podobała się Tobie, a nam zrodziła Twojego Jednorodzonego Syna, najpiękniejszego z synów ludzkich, abyśmy stroniąc od brzydoty grzechu, stali się miłośnikami duchowego piękna. Przez naszego Pana Jezusa Chrystusa, Twojego Syna, który z Tobą żyje i króluje w jedności Ducha Świętego, Bóg, przez wszystkie wieki wieków” (tamże, s. 153).

Boga Ojca. Zawierają uzupełnienie ukazujące świętość i duchowe piękno Maryi. Matka Boża cnoty te zawdzięcza swemu Synowi Jezusowi Chrystusowi, „najpiękniejszemu z synów ludzkich”, dlatego jaśnieją one tylko w Jego świetle. Prośby, jak wskazuje na to inwokacja, skierowane są do Boga Ojca, a ich celem jest osiągnięcie tego, co stało się udziałem Maryi. Warunkiem ścisłego zjednoczenia z Trójcą Świętą, na wzór Matki Pięknej Miłości, jest postępowanie według „tego, co prawdziwe i słuszne” oraz „stronienie od brzydoty grzechu”, czyli wierność Bożym przykazaniom.

Dokonując zestawienia współczesnych wersji kolekt o Matce Pięknej Miłości z kolektą z *Mszału Trydenckiego*¹⁷, już na pierwszy rzut oka można dostrzec różnice. Wynikają one z pewnych, oczywistych względów, wśród których należy wymienić: różnicę gatunkową (mimo że dotyczą wspólnego maryjnego aspektu, to jednak służą liturgii dwóch odrębnych Mszy świętych), odległość czasową (od ostatniej redakcji *Missale Tridentinum* do wydania *Zbioru Mszy o NMP* upłynęło przeszło 40 lat), niespójność tematyczną (tytuł maryjny starszej kolekty poszerzony jest o wezwanie „Królowa Wszystkich Świętych”).

Jednakże widać w tych modlitwach także podobieństwo. W każdej części składowej obu kolekt pojawia się kilka jednakowych wyrazów („Boże”, „piękna miłość”, „tak jak Ona [Maryja]”, konkluzja trynitarna dłuższa)¹⁸. Również sens logiczny jest w obu tekstach niemal w całości zachowany (np. dojście do Chrystusa – „źródła miłości” wymaga uświadomienia sobie, że konieczne jest praktykowanie miłości względem Boga i drugiego człowieka – „kochać Ciebie [Boga] we wszystkich i ponad wszystko”)¹⁹. Interesującym motywem jest także wykorzystanie w obecnych kolektach przymiotów, wynikających z tytułu „Królowa Wszystkich Świętych”, obecnego w pierwotnym formularzu. Maryja zostaje wyraźnie przedstawiona jako „jaśniejąca przed Twoim [Boga] obliczem” i „otoczona cnotami”, czyli postawiona na pierwszym miejscu wśród tych, którzy również cieszą się chwałą nieba²⁰.

W ten sposób współczesne kolekty wpisują się doskonale w to, co o kulcie Maryi w roku liturgicznym naucza *Konstytucja o liturgii świętej* Soboru Watykańskiego II: „[...] Kościół święty ze szczególną miłością oddaje cześć Najświętszej Matce Bożej, Maryi, która nierozzerwalnym węzłem złączona jest

¹⁷ „Deus, qui beatissimam Virginem Mariam, omnium Sanctorum Reginam et Matrem pulchrae dilectionis, nos venerari tribuisti: concede propitius; ut, ipsa protegente, te in omnibus et super omnia diligamus in terris, et Sanctorum tuorum felici consortio perfruamur in caelis. Per Dominum” (MT, s. 157).

¹⁸ Por. MT, s. 157; ZMNP, s. 153.

¹⁹ Por. tamże.

²⁰ Zasadne wydaje się stwierdzenie, że przedstawiony tu został kult *hyperduliae*, jakim cieszy się Matka Najświętsza (w odróżnieniu od kultu *duliae*, jaki stosujemy w przypadku aniołów i świętych).

ze zbawczym dziełem swojego Syna. W Niej Kościół podziwia i wysławia wspaniały owoc odkupienia i jakby w przezręczym obrazie z radością ogląda to, czym cały pragnie i spodziewa się być²¹.

Modlitwa nad darami

Modlitwa zwraca się bezpośrednio do Boga Ojca²². Prośba oranta, posługującego się tym tekstem liturgicznym, ma na celu otrzymanie od Pana tych łask, które umożliwią wiernym podążanie z Maryją „drogą duchowego piękna”²³. Owa „droga” wiąże się z odnową w sobie życia nadprzyrodzonego, a co za tym idzie – możliwością oglądania piękna Maryi w królestwie niebieskim.

Prefacja

Najgłębszy sens i teologię tytułu Matki Pięknego Miłości wydobywa prefacja²⁴. Podobnie jak pozostałe modlitwy skupia się głównie na pięknie Matki Boskiej, ale wyraża je w sposób najbardziej rozbudowany. Maryja jest piękna, bo nie dotknęła Jej zmaza grzechu pierworodnego; w dziewiczy sposób poczęła Jezusa; współcierpiała w Męce Syna; jako Wniebowzięta w pełni uczestniczy w Jego Zmartwychwstaniu. Prefacja akcentuje zwłaszcza aspekt Niepokalanego Poczęcia oraz Wniebowzięcia i Ukoronowania – prawdy będące jednocześnie

²¹ KL, 103.

²² „Panie, nasz Boże, udziel nam owoców poświęconej Tobie ofiary, abyśmy podążając z Najświętszą Panną drogą duchowego piękna, odnawiali się przez rozwój życia nadprzyrodzonego i mogli dojść do oglądania Twojej chwały. Przez Chrystusa, Pana naszego” (ZMNP, s. 153).

²³ Por. *Nowe Msze o Najświętszej Maryi Pannie. Komentarze i homilie*, red. A. Paciorek, H. Witczyk, Kielce: Jedność 2008, s. 386.

²⁴ „Zaprawdę godne to i sprawiedliwe, słuszne i zbawienne, abyśmy Tobie, Ojczy święty, zawsze i wszędzie składali dziękczynienie i abyśmy Ciebie wielbili, oddając cześć Najświętszej Maryi zawsze Dziewicy. Ona była piękna w swym poczęciu, ponieważ wolna od wszelkiej zmazy grzechu, pełna wdzięku jaśniała blaskiem łaski, piękna w dziewiczym porodzeniu, przez które wydała światu Syna będącego odbiciem Twojej chwały, Zbawiciela i Brata całej ludzkości; piękna w męce swojego Syna, odziana w purpurę Krwi Jego, łagodna Owieczka, współcierpiąca z cichym Barankiem, obdarzona nowym zadaniem macierzyństwa łaski; piękna w zmartwychwstaniu Chrystusa, z którym chwalebnie króluje jako uczestniczka Jego zwycięstwa. Przez Niego Twój majestat uwielbiają zastępy Aniołów, którzy zawsze się radują w Twojej obecności. Prosimy, aby i nasze głosy przyłączyły się do nich, razem z nimi wołając” (ZMNP, s. 154).

dogmatami wiary. Z tej części formularza wynika jasno, iż sprawcą piękna Maryi jest sam Chrystus, którego w cudowny sposób stała się Matką.

Antyfony na komunie²⁵

W przypadku Maryi piękno cielesne idzie w parze z rozumem i mądrością niczym u biblijnej bohaterki Księgi Judyty (Jdt 11,21). Te szlachetne cechy pozwalają Jej zajmować wyjątkowe miejsce przed Bożym tronem – taki wniosek płynie z pierwszej antyfony na komunie. Zaś druga antyfona czerpie z Księgi Psalmów (Ps 45(44), 3). Ona także wskazuje na istotę piękna Maryi, które nie kryje się tylko za wdziękiem fizycznym, ale w pokornym przyjęciu tego, co Bóg dla niej przygotował i jak ją pobłogosławił.

Modlitwa po komunii

W tej modlitwie²⁶ Kościół prosi Boga, by chronił tych, którzy karmią się Eucharystią. By móc w pełni czerpać ze stołu eucharystycznego konieczny jest stan łaski uświęcającej. Komunia bowiem pozwala chrześcijanom ściśle zjednoczyć się z Chrystusem oraz umacniać więzi między bliźnimi. Wzorem takiej postawy jest Maryja – „przyozdobiona cnotami” i wskazująca kierunek na „ścieżkach sprawiedliwości”.

2.2. Teksty liturgiczne w *Lekcjonarzu do Mszy o Najświętszej Maryi Pannie*

Pierwsze czytanie (Neowulg Syr 24,23-31)

Autor natchniony przedstawia upersonifikowaną Mądrość. Posługując się barwnym językiem, przyrównuje ją do winnego krzewu rosnącego obficie na terenie Palestyny, aby ukazać wielość jej bogactwa. Mądrość wypowiada się w pierwszej osobie liczby pojedynczej i tylko w tłumaczeniu Neowulgaty

---

²⁵ „Nie ma podobnej niewiasty na ziemi o tak pięknym obliczu i tak rozumnej mowie” albo „Wdzięk się rozlał na twoich wargach, przeto Bóg pobłogosławił tobie na wieki” (tamże, s. 155).

²⁶ „Boże, miłosierny Ojcze, otaczaj stałą opieką wiernych, których karmisz Boskim Sakramentem, spraw, aby ci, którym dałeś za Matkę Najświętszą Dziewicę, przyozdobioną cnotami, kroczyli nieustannie ścieżkami sprawiedliwości Przez Chrystusa, Pana naszego” (tamże).

nazywa siebie „matką pięknej miłości”, które to sformułowanie pojawia się w omawianym formularzu mszalnym²⁷.

Mądrość jest dostępna dla każdego, a każdy, kto się ku niej zwraca, doznaje radości i zabezpiecza swe życie przed niepowodzeniami i grzechem. Niemal od samego początku chrześcijanie identyfikowali ową Mądrość z Jezusem, a z biegiem czasu zaczęto odkrywać także mariologiczny charakter tego fragmentu Biblii²⁸.

Psalm responsoryjny (Pnp 2,10bc i 14ef; 4,8ab i 9ab. 11cd-12 i 15)

Psalm składa się z przeplatających się wersetów Pieśni nad Pieśniami. Dotyczą one dialogu, jaki nawiązuje Oblubieniec ze swą Oblubienicą, jednak skupiają się wyłącznie na kwestiach wypowiedzianych przez Oblubienca. Wychwala on piękno swej wybranki, używając wielu barwnych porównań.

Określenia te Kościół stosuje do Matki Bożej, a zwłaszcza tytuł obecny w refrenie psalmu „Tyś cała piękna i niepokalana” (por. Pnp 4,7), które wprost nawiązują do piękna duchowego i dziewictwa Maryi.

Śpiew przed Ewangelią (Łk 1,28)

Pozdrowienie archanioła Gabriela zawiera pełnię wykładni o wybraniu Maryi, Jej dziewiczym poczęciu oraz wywyższeniu ponad inne niewiasty. Tutaj szczególnie komponuje się to z treścią kolekt, nazywających Najświętszą Maryję Pannę „pokorną Dziewicą”, „całą piękną” i „ozdobioną cnotami”.

Ewangelia (Łk 1, 26-38)

Ewangelia przedstawia scenę Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny. W rozmowie archanioła z Maryją św. Łukasz eksponuje z jednej strony olbrzymią pokorę Maryi, z drugiej zaś wierność i odwagę, wyrażające się w ufnym *fiat*. Św. Jan Paweł II w liście do rodzin *Gratissimam sane* pisze, iż „historia pięknej miłości zaczyna się w chwili zwiastowania, kiedy wysłaniec Boży kieruje do Maryi wspaniałe słowa zawierające powołanie Jej do tego, by została Matką Syna Bożego”²⁹.

²⁷ Zob. LMNP, s. 146.

²⁸ Por. *Międzynarodowy komentarz do Pisma Świętego*, red. W. Chrostowski, Warszawa: Verbinum 2001, s. 844.

²⁹ Jan Paweł II, List do rodzin *Gratissimam sane*, nr 20.

Zdaniem kluczowym tej perykopy jest wypowiedź Gabriela, zawarta już w Śpiewie przed Ewangelią, opisująca Maryję i ukazująca ją niemalże taką, jaka jest w Bożych oczach – „łaski pełna, Pan z Nią, błogosławiona”. Po raz kolejny widoczne jest wyraźne nawiązanie do tekstów eucharystycznych o Matce Pięknej Miłości.

3. Obraz Maryi jako Matki Pięknej Miłości

Na pierwszy rzut oka mogłoby wydawać się, że w centrum omawianego formularza stoi Matka Boża i to na niej skupia się cała uwaga. Istotnie, wszystkie zawarte tutaj modlitwy prezentują sylwetkę Maryi Matki Pięknej Miłości, ale sposób Jej przedstawienia wyraźnie zwraca uwagę odbiorcy na Tego, który sprawił, że Maryja doznaje owej czci. Zatem teksty liturgiczne o Matce Pięknej Miłości zawsze na pierwszym miejscu stawiają Boga Ojca, którego określają mianem „Pan”, „nasz Bóg”, „miłosierny Ojciec”. Bóg jest Panem i Ojcem, ponieważ wszystko, co istnieje, Jemu podlega. On, jak poucza pierwsza z głównych prawd katolickiej wiary, wszystko stworzył i wszystkim rządzi. Formuła z biblijnej Księgi Rodzaju, powtarzająca się niczym refren w opisie stworzenia, która brzmi: „A widział Bóg, że [Jego dzieła] były dobre” (Rdz 1,12.18), zawiera się także w opisowych tytułach Boga Ojca, który w omawianym formularzu mszalnym określany jest jako „źródło wszelkiego piękna” i „sprawca świętej miłości”³⁰. Wśród stworzeń, które Bóg Ojciec wybrał sobie w sposób szczególny i obdarzył przymiotem duchowego piękna (wolnością od grzechu pierwotnego, pokorą i cnotliwością), jest Maryja. Teksty liturgiczne wspominają Jej pokorę, wyrażoną w szczególny sposób w momencie Zwiastowania, którą paradoksalnie łączą z „otoczeniem chwałą Syna” świętej Dziewicy. Owo wywyższenie przypomina i kieruje uwagę na dwa wielkie wydarzenia, które Kościół zawarł w postaci Tajemnic Różańca Świętego, mianowicie Wniebowzięcie i Ukoronowanie Najświętszej Maryi Panny.

Matka Boża została „obdarzona nowym zadaniem macierzyństwa łaski”, ponieważ była „piękna w męce swojego Syna, odziana w purpurę Krwi Jego, łagodna Owieczka, współcierpiąca z cichym Barankiem”³¹. To Jezus Chrystus sprawił, że Maryja jako pierwsza ze wszystkich ludzi uczestniczy w chwale Jego Zmartwychwstania. Natomiast cnotliwe postępowanie Maryi, świadczące o pięknie Jej duszy, nie byłoby możliwe bez asystencji Ducha Świętego. Wszak Apostoł Paweł wyraźnie naucza, że „bez pomocy Ducha Świętego nikt nie może powiedzieć «Panem jest Jezus»” (1 Kor 12,3), tak więc i do pełnienia dobrych czynów potrzebna jest Boża łaska. Również dziewictwo Maryi,

³⁰ ZMNP, s. 153.

³¹ Tamże, s. 154.

o którym też jest mowa w tekstach mszalnych, wiąże się z Osobą Chrystusa („Oto poczniesz i porodysz Syna” – Łk 1,31) oraz Ducha Świętego („Duch Święty zstąpi na ciebie” – Łk 1,35).

Bóg w swojej wielkiej miłości względem stworzenia nie zamyka się na człowieka, ale „pragnie udzielać swojego Boskiego życia ludziom stworzonym w sposób wolny przez Niego³²”, czego wyrazem są prośby zawarte w kolektach „daj wszystkim ludziom radość i pokój i oświeć nasze serca blaskiem swojej światłości” oraz „abyśmy [...] doszli do Ciebie, źródła wszelkiego piękna i sprawcy świętej miłości”³³. Pan Bóg daje swoim dzieciom przewodników na tej drodze. Są nimi święci i błogosławieni, a wśród nich szczególne miejsce zajmuje Maryja. Teksty mszalne o Matce Piękną Miłości podkreślają pokorę i cnoty Maryi, dzięki którym „jaśniej [...] otoczona chwałą Syna”. „Matka Jezusa i Matka nasza, wcale nie przysłania Go; Ona «wskazuje drogę» (*Hodoghitria*) [...], według tradycyjnej ikonografii na Wschodzie i Zachodzie³⁴”. Co więcej, Najświętsza Maryja Panna, trwając przed Boskim obliczem w niebie, „poprzez swoje wielorakie wstawienictwo ustawicznie wyjednuje nam dary wiecznego zbawienia³⁵”.

W formularzu Mszy o NMP Matce Piękną Miłości występuje odniesienie do wszystkich Osób Boskich. Modlitwy skierowane są do Ojca, Maryja otoczona jest chwałą Syna, natomiast konkluzje kolekt zawierają zwrot „w jedności Ducha Świętego”, ukazujący Ducha niczym „spoiwo” zanoszonej przez Kościół modlitwy. Tak skonstruowane modlitwy kładą nacisk na komuniję Osób Trójcy, a co za tym idzie – zachęcają do budowania wspólnotowej relacji między samymi członkami Kościoła.

Jako że omawiana kolekta dotyczy tytułu maryjnego jest rzeczą oczywistą, że cała ma wyraźny charakter mariologiczny. „Często pobożność – szczególnie dotyczy to pobożności maryjnej – wyprzedza refleksję teologiczną, ale z drugiej strony także określenie różnych elementów mariologii wywarło ważny wpływ na liturgię oraz na pobożność, sztukę i kulturę³⁶”. W tym przypadku tytuł Matki Piękną Miłości (mający swe źródła zarówno w Piśmie Świętym, jak i w nauczaniu ojców Kościoła) odbił się w liturgii przez utworzenie formularza mszalnego Jej poświęconego. To właśnie liturgia pomaga dyscyplinie teologicznej, jaką jest mariologia, w uporządkowaniu pewnych przymiotów związanych z owym maryjnym tytułem. I tak ukazuje Maryję jako jaśniejącą cnotami, „całą piękną”, której przykład pobudza wiernych do naśladowania, aby tak jak Ona mogli osiągnąć pełne zjednoczenie z Bogiem, który jest prawdziwą Miłością i Pięknem.

³² *Katechizm Kościoła Katolickiego*, Poznań: Pallottinum 2002, 52 (dalej: KKK).

³³ ZMNP, s. 153.

³⁴ KKK, 2674.

³⁵ KKK, 61.

³⁶ J. Królikowski, dz. cyt., s. 92.

Zakończenie

Bóg stworzył człowieka na swój obraz i podobieństwo (por. Rdz 1,27). „Po stworzeniu Bóg nie pozostawia stworzenia samemu sobie. Nie tylko daje mu byt i istnienie, ale w każdej chwili podtrzymuje je w istnieniu, pozwala mu działać i prowadzi je do celu”³⁷. Człowiek jest zależny od swego Stwórcy, a równocześnie Pan obdarzył go rozumem i wolnością. W drodze do zbawienia konieczna jest więc współpraca człowieka z Bogiem. Z miłości do ludzi Ojciec posyła swego Syna, aby świat został przez Niego zbawiony (por. J 3,17). W tym celu Bóg wybiera sobie Maryję, aby to Ona stała się Matką Syna Bożego.

Maryja swojego szczególnego miejsca „przed obliczem Pana” nie zawdzięcza zatem wypowiedzianemu z wiarą *fiat*. Ono było niejako momentem kulminacyjnym w Jej życiu, które – zarówno przed, jak i po zwiastowaniu – ukierunkowane było na to, „co prawdziwe i słuszne”. To jej postawa, pełna żarliwej wiary i szczerzej pokory, sprawiła, że Kościół może oddawać Jej cześć w liturgii jako Matce Pięknej Miłości – Matce Tego, który sam jest najpiękniejszą Miłością, czyli Jezusa Chrystusa.

Formularz Mszy o NMP Matce Pięknej Miłości pozwala wiernym po raz kolejny zbliżyć się do Matki Najświętszej, która czczona jest w Kościele od początków chrześcijaństwa. Liturgiczne teksty, obecne zarówno w *Zbiorze Mszy o Najświętszej Maryi Pannie*, jak i w *Lekcjonarzu do Mszy o Najświętszej Maryi Pannie*, stawiają Jej postawę jako wzór dla wszystkich ludzi pragnących nawiązać więź ze Stwórcą, który chce obdarować szczęściem wiecznym i miłością każdego człowieka.

Bibliografia

- Ambroży, *O dziewictwie*, w: *Liturgia Godzin. Tom I*, Poznań: Wydawnictwo Pallottinum 2006.
- Catella A., *La „Collectio Missarum de Beata Maria Virgine” /Analisi della eucologia/*, „Rivista Liturgica” LXXV(1988), s. 82–111.
- Efrem, *Carmina Nisibena*, w: J. Królikowski, *Maryja w pamięci Kościoła. Mariologia. Część I*, Tarnów: Wydawnictwo Biblos 2014, s. 35.
- Jan Paweł II, *List do rodzin Gratissimam sane*, Wrocław: Wydawnictwo TUM 1994.
- Katechizm Kościoła Katolickiego*, Poznań: Wydawnictwo Pallottinum 2002.
- Królikowski J., *Maryja w pamięci Kościoła. Mariologia. Część I*, Tarnów: Wydawnictwo Biblos 2014.
- Lekcjonarz do Mszy o Najświętszej Maryi Pannie*, Poznań: Wydawnictwo Pallottinum 1998.
- Międzynarodowy komentarz do Pisma Świętego*, red. W. Chrostowski, Warszawa: Wydawnictwo Verbinum 2001.

³⁷ KKK, 301.

Nowe Msze o Najświętszej Maryi Pannie. Komentarze i homilie, red. A. Paciorek, H. Witczyk, Kielce: Wydawnictwo Jedność 2008.

Missale Romanum ex decreto Sacrosancti Concilii Tridentini restitutum summorum pontificum cura recognitum, editio typica, Roma 1962 .

Siedlecki J., *Śpiewnik kościelny*, red. K. Mrowiec, M. Michalec, T. Sinka, Kraków: Wydawnictwo Instytutu Teologicznego Księży Misjonarzy 2011.

Sobór Watykański II – konstytucje, dekryty, deklaracje, Poznań: Wydawnictwo Pallottinum 2002.

Zbiór Mszy o Najświętszej Maryi Pannie, Poznań: Wydawnictwo Pallottinum 1998.

Ks. Sebastian Śmiałek – kapłan diecezji tarnowskiej, student psychologii i teologii na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II.